

שלמה לויזון / מ.מליצת ישרון.

איכות הנשנב. דע! כי היסוד לכל מליצה נשגבת הסעגנת את הנפש עונג רב. הוא ציור עניינים יוצאים מן המורגל; כי כהכמת היוצר הרוצה בהשתלמות האדם. נטבע בנפש כל אנוש. אשר תתעדן מהשגת דברים חדשים. כי יכבדו בעיניה מאד, ולהפך יקלו בעיניה הדברים אשר השיגה אותם כבר ימים רבים. כי לא תשא עוד עונג מהקה. והתכונה הזאת היא אשר נראה מושלת בעצם. תוסה בלב האדם כל ימי חייו. סעת הנצה הכרת העולל ועד יום מות גבר — הלא תראו. אך מהו יקוצ הילד בבל שעשועיה. כי יחפצם חדשים לבקרים. ואך חיש יטאם הנבר בקניני מחמדיו אשר השיגתם ידו. ויום על יום יסיף עטל לקנות חדשות לבל תלה נפשו בין ששעת חפציו הנשנים — והנה גם במליצה כן הוא. אם תצייר ענינים החדשים בענין מה אל הנפש הנמצאים והנהיים בסדרי הבריאה אך במקומות החוקים ולעתים החוקות. או היוצאים מסטג הטבע ומטהג קורות תבל. או תיצק שפך עונג רב אל בליות אנוש. או תעתיק את נפשו בחפה מתכונת השקט והמרגוע אל מוקדי להבות עדינים. ואז היא נשגבה.

הרעיונות הנשגבים יצוירו בקוצר מלים. מדרך כל סליך נאמן הוא. אשר יצייר את רעיונותיו הנשגבים במעט מלים. ויותר אשר תצערנה אמרותיו בענין הנשנב. יותר תכבד המליצה; כי כרבות הדברים ימעט עוז הרעיון. בחלוש אחת אחת עוצם פעולתו בנפש. והנה בענין זה יתר שאת למליצה העברית על רעותיה. מסאת יתרון קוצר שפת עבר על שאר הלשונוט; וכבר התפלא אחד חכמי הנמים הקדמונים (לונגינוס היווני) על רחב לב כותב. תורתנו. אשר ספר הייה נוראה במעשה בראשית. אשר ישתאה עליה לב אנוש מדי זכרו אותה. במאמר קצר מאד מאד: ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. איפה התחבא עצם האור לפני? איכבה התחולל מרחם אפל בהו? איכבה נפוצו סוהר פלניו ממרומי שמים עד ששל ארץ? איפה שכנו לפני כל המן צבעים אשר התילדו כלם כאחד בהגלות האור? מתי התחלקו הצבעים האלה למשפחות משפחות שונות? — פתאם קמו ותהיינה כל הנראות האלה! בעוד דעו! — ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור.